

Maker

Ricky Koole

‘Ik doe waar ik zin in heb en ben trouw aan mezelf’

Alleskunner Ricky Koole (1972) heeft een cv dat je laat duizelen. Ze zingt, speelt, schrijft, schildert, predikt én schopt haar puberzoon Otis stevig de wereld in. O, en ze is nog stiefmoeder van vier en houdt haar relatie met Leo Blokhuis al achttien jaar leuk. Tuurlijk! Deze zomer is ze te zien in het tweede seizoen van de komische dramaserie *Ten minste houdbaar tot*.

TEKST: INGRID SPELT | BEELD: ANNEMARIE SABELIS

S

tipt half twaalf stapt Ricky Koole van haar fiets voor de deur van het cultureel centrum De Balie aan het Leidseplein. Ze woont in Amsterdam-West, vroeger nog betaalbaar en tegenwoordig *hip and happening*. Het buurtrestaurant waar ze graag afsprak voor interviews is veranderd in een sterrenrestaurant, dus maar even niet, lacht ze. Hoewel ze daar niet vies van is: “Ik kan wel genieten van mezelf een keertje culinair laten verwennen.” Haar recentste cd *Altijd iemand* ligt op tafel – “Kun je thuis even luisteren” – op de cover een schilderij van Ricky en vormgegeven door manlief, muzikrecensent en presentator Leo Blokhuis. De Nederlandstalige songs met lome, broeierige klanken uit het Amerikaanse zuiden – Neerlandicana volgens liefhebber Frits Spits – schreef ze zelf. Haar cd kreeg vorig jaar lovende recensies. ‘*Altijd iemand*’ van Ricky Koole wiegt je *hersens*, kopte het *Nederlands Dagblad*. Met dit album duikt ze in haar leven, dicht bij huis en eens niet in het Engels. “Het liedje *Altijd iemand* schreef ik voor mijn zoon Otis (13). Elke avond zeg ik tegen hem: ‘Ik hou van jou, elke dag, elke nacht, altijd, wat er ook gebeurt.’ De liedjes heb ik in alle rust geschreven in vakantiehuisjes.”

Ziel & zaligheid

Ricky is vooral een maker. “Ik doe echt waar ik zin in heb en ben trouw aan mijzelf, ook al is dat commercieel niet altijd handig. Mijn eigen voorstellingen maken, daarin zit mijn ziel en zaligheid. En ik maak liedjes voor anderen. *Mijn moeder het water* is bijvoorbeeld al veel op begrafenissen gedraaid. Als mijn liedje troost kan brengen op zo’n belangrijk moment, is die hele cd zijn geld al waard geweest. Ik ben er heel trots op.” Ze stond alleen, met Leo of haar muzikale

vrienden in muziek(theater)voorstellingen, en schitterde daarnaast in tientallen films en tv-series. Ze werd drie keer genomineerd voor een Gouden Kalf voor haar rollen in de speelfilms *Kersenpluk*, *De jurk* en *Lek*. En iedereen kent haar indrukwekkende spel in *Sonny Boy*, naar het boek van Annejet van der Zijl. De opnames van het hilarische en ontroerende *Ten minste houdbaar tot* zitten er alweer op, het nieuwe seizoen is binnenkort op de buis. “Een feestje om te draaien.” En een feest der herkenning voor vijftig-plussers, met heerlijke scènes over de gevolgen van de menopauze zoals een mindere seksdrive óf juist een gekmakende lust, verzakte baarmoeders, het legestondsyndroom, de midlifecrisis en alle bijbehorende huwelijksproblemen. Ricky vindt de perfecte tegenspeler in Ruben van der Meer. “In Ruben heb ik inmiddels een vriend gevonden. Wekenlang speel je intensief samen en dan bouw je een band op. Op de set deel je lief en leed, en dat doen we nog steeds. En voor je vraagt hoe ik de overgang beleef: ik kan er niets zinnigs over zeggen. Ik zit er vast in, maar merk er nog niks van.”

Zie je tegen de menopauze op?

“Overgangsklachten moet je niet onderschatten; ik ken de verhalen van vriendinnen. Ik vond het heerlijk om Anna, die in de menopauze zit, met al haar verschillende stemmingen te spelen en zo het onderwerp bespreekbaar te maken. Anna is een vrouw met problemen en heeft last van woede-uitbarstingen en onzekerheid. Wanneer kun je al die kanten nu laten zien in een rol? Het tweede seizoen gaat meer over de relatie tussen Anna en Paul; ze worden steeds meer uit elkaar gedreven. Als je jong bent droom je over een man, huis, kind, carrière, of allemaal tegelijk, maar je droomt zelden verder dan dat. Toch moet je na je 50ste nog dertig jaar samen verder. En dan?” ►

‘Na je 50ste moet je nog dertig jaar samen verder. En dan?’

Menopauze of niet, denk je zélf na over de komende dertig jaar in jouw relatie met Leo?

“Leo en ik zijn achttien jaar samen en hebben het goed. Ondanks dat we op latere leeftijd een relatie kregen, en ik daarvoor meerdere relaties heb gehad en veel ambities heb kunnen waarmaken, herken ik dat je aan een relatie moet werken. Bij ons is de situatie wel anders, omdat Otis nog een puber is en ons nodig heeft. Bij de meeste vijftigers gaan de kinderen studeren en het huis uit, en val je in een gat. Ik ben blij dat mijn zoon voorlopig nog niet het huis uit gaat. De eerste tien jaar van zijn leven was ik bijna verliefd op ons kind. Dat zijn vast ook de hormonen, maar ik vond het heerlijk! Het moederschap is zo vervullend; ik vond álles leuk, zelfs zijn kleertjes wassen. Otis en ik zijn heel close, het is fijn als hij op de bank tegen me aan komt hangen. Maar beetje bij beetje leer ik hem loslaten. Zo rond zijn 11de voelde ik een wolk optrekken, die zorghormonen gingen een beetje liggen. Het voelde alsof ik op een natuurlijke manier meer ruimte kreeg voor mezelf en ik Otis zijn ruimte kon geven. Uiteindelijk moet dat natuurlijk ook. Mijn moeder vond het moeilijk dat ik helemaal in Amsterdam ging studeren. Ik was best jong en ze had me liever nog even thuis gehad. Maar net als veel twintigers was ik niet zo bezig met mijn moeder. ‘Nu ben ik er even niet hoor,’ zei ik als ze belde om te horen hoe het ging. Door destijds die afstand te nemen, zijn we nu zo close.

Het moment dat Leo en ik samen achterblijven zal komen. Tja en dan...? Ik heb al geen idee waar we over tien jaar staan. Ik hoop dat we niet vastroesten, dat verwacht ik ook niet. We hebben het goed samen, omdat we alles kunnen bespreken. Leo kan ruim denken, zoomt goed uit, is niet veroordelend en denkt niet alleen vanuit zijn eigen

hachie. Daar heb ik het meeste behoefte aan in mijn leven. En hij? Dat moet je hem vragen.”

Leo leerde ze kennen na een aantal turbulente relaties. Hij vader van vier oudere kinderen, uitgezonderd de jongste, zij single en nog niet serieus over kinderen nagedacht. ‘Wat doe je nu?!’ waarschuwde haar omgeving, maar Ricky was *head over heels in love*. “Ik dacht helemaal niet na over het stiefmoederschap. Dat zou vast wel goedkomen. Als je verliefd bent, ben je een soort van ontoerekeningsvatbaar, ik vond het wel grappig en romantisch.”

Was het grappig en romantisch?

“Nou, de eerste maanden realiseerde ik me echt niet wat het inhield, maar in de praktijk houdt het in dat er nóg meer mensen zijn met wie je rekening moet houden. Het begin was het moeilijkst, als Leo en zijn kinderen herinneringen ophaalden in mijn huis. Dan voelde ik me buitengesloten. Het woord ‘stiefmoeder’ heeft ook een negatieve bijklank, het is misschien niet eens lastig door het woord ‘stief’, maar het woord moeder. Het is nooit helemaal helder wat je positie is. Uiteindelijk is dat gelukkig erg goed gegaan.”

Ricky groeide zelf op in stiefgezinnen. Haar moeder werd verliefd op een ander: Ricky’s stiefvader, die twee kinderen meebracht. Haar vader kreeg een relatie met haar stiefmoeder. “Ik was 8 en vond het allemaal spannend. Er zaten vast negatieve kanten aan, maar als kind paste ik me al snel aan een nieuwe situatie aan. Zo sta ik nog steeds in het leven. Ik denk altijd: kan ik er iets positiefs uithalen? Destijds kreeg ik er een oudere zus en broer bij, en zo voelen ze ook.” ►

CV

1972 Geboren in Delft

1995 Studeert af aan de Kleinkunstacademie Amsterdam

1994 Voorstelling

De Spaanse hoer

1995 Voorstelling

Niet gesnoeid,

film *De Kersenpluk*

1996 Films *Exit* en *De Jurk*

1997 Voorstellingen *Om de liefde van Laurentia* en

Loslopende vrouwen,

film *All stars*

1998 Voorstellingen

New Yorkers en *Kussen*

1999 Voorstelling *Wild Grrl,*

films *Man, vrouw, hondje*

en *Suzy Q*

2000 Series *Bij ons in de Jordaan,* *De acteurs,* film *Lek*

2001 Voorstellingen

Con amore, *Othello* en

De Vagina Monologen,

films *Ochtendzwemmers*

en *The invisible circus,*

en serie *Wilhelmina*

2002 Voorstelling

Wereldwijven

2003 Voorstelling *Bombsong*

2004 Solovoorstelling

Ricky Koole zingt, films

Test one two en *Verdwaald,*

album *Who’s Suzy?*

2005 Voorstellingen *She got*

game 3 en *Waarom vloog je*

van ons heen in je jetplane?

2006 Voorstelling *Hof van*

Haile, film *De sportman*

van de eeuw

2007 Voorstelling

Spell M-A-N

2007-2009 Voorstelling

Harmonium,

album *Ricky Koole*

2008 Voorstelling *Batte*, film *Wit licht*
2009 Cd *Harmonium live*
2009-2011 Serie *Verborgen gebreken*
2010 Voorstellingen *Laagland* en *She got game XL*, albums *To the heartland* en *Wind om het huis*
2011 Film *Sonny Boy*
2012-2019 radioprogramma *Ricky op zondag*, voorstelling *Schraap*
2012-2014 Musical *Hij gelooft in mij*
2013 Serie *Zusjes*
2014-2015 Serie *Bureau Raampoort* en *Van God los*, album *Ricky Koole with Octobar*
2015 Voorstelling *The broken circle breakdown*, serie *Alleen op de wereld*
2016 Theatertours *New Orleans* en *Me & Tennessee*
2016-2017 Series *CMC* en *Suspects*
2017 Voorstelling *Buitenstaanders*
2018 Boek *Toen kende ik de wereld nog niet*
2019 Voorstelling *Frank & Ricky hebben de blues*, album *New Orleans live*
2020 Film *Kerstgezel.nl*
2020-2021 Serie *Oogappels*
2021 Film *Captain Nova*
2022 Voorstelling *Volkstuin Complex*, tv-serie *Ten minste houdbaar tot*
2023 Album *Altijd iemand*, theatertour *Onwijs gers!*
2024 Tweede seizoen tv-serie *Ten minste houdbaar tot*

‘Machtige mensen zijn vaak aantrekkelijk, omdat ze ergens goed in zijn’

Die scheiding is dus vlekkeloos verlopen?

“Ik voelde wél een loyaliteitsconflict als een van mijn ouders iets slechts over de ander zei, en dat ging niet eens over grote dingen. Bij onvrede over de ander moet je op je tong bijten, heb ik geleerd. Je hoeft niet alles te zeggen – en dat is voor mij best moeilijk: ik zeg alles wat ik denk en wil. Gelukkig gaan mijn ouders liefdevol met elkaar om. Mijn vader heeft parkinson; mijn moeder is gelukkig gezond maar mijn stiefvader – die ik altijd als mijn opvoeder en een soort vaderfiguur heb gezien – heeft MS. Natuurlijk geeft de gezondheid van mijn vader en stiefvader zorgen, maar ik was wel blij dat we uiteindelijk wisten wat mijn vader mankeerde. Lange tijd was er geen diagnose.”

Stimuleerden je ouders jou om naar de kleinkunstacademie te gaan?

“Nééhee! Mijn moeder leek het een beter idee als ik naar de pabo zou gaan, en daar sloot iedereen zich bij aan. Ze wilden dat ik voor een zekerder beroep zou kiezen, en gunden me een *steady* inkomen. Mijn stiefvader bracht mij vroeger wél in aanraking met cultuur; regelmatig gingen we naar het theater. Mijn moeder was ook bang voor het imago van het vak: seks, drugs en rock-’n-roll.” En dan lachend: “In haar beleving kwam ik terecht in een wereld van Sodom en Gomorra.”

Jouw kleinkunstacademie kwám achteraf ook in het nieuws. Voormalig directeur en regisseur Ruut Weissman knoopte relaties aan met studentes en werd beschuldigd van ongepaste betasting.

“Ik kan van alles over zijn grensoverschrijdende gedrag op de academie zeggen, maar

ik heb vooral veel van hem geleerd. Laat duidelijk zijn dat ik vind dat een directeur geen relatie met zijn studentes moet aangaan. Die lijn moet je niet over gaan, en dat heb ik ook tegen Ruut gezegd. Hij had hierin zijn verantwoordelijkheid moeten nemen. Maar ik snap wel dat studenten verliefd op hem werden. Iedereen was onder de indruk van hem en zijn werk als regisseur. Machtige mensen zijn vaak aantrekkelijk, omdat ze ergens goed in zijn. Ik ben ook weleens aangesproken op mijn seksualiteit door een oudere acteur, maar heb het mijn leven niet laten bepalen. Ik denk dat elke vrouw zich hierin herkent, in welk vakgebied je ook werkt. ‘Als jij bij het toneel wilt, moeten we misschien even samen douchen,’ zei die acteur. ‘Ben je helemaal gek!’ reageerde ik, dan maar niet bij het toneel! Ik ben opgevoed door een feministe en mijn moeder leerde mij om goed te kijken naar mannen. Ik zag al vrij snel ‘seks’ op hun voorhoofd staan en wist dat ik niet met dit soort types in zee moest gaan. Andersom zagen zij meestal dat ze het bij mij niet hoefden te proberen. En daarmee wil ik zeker het probleem niet bagatelliseren – er zijn zat mensen die van grensoverschrijdend gedrag in de war zijn geweest, en dat begrijp ik. Nogmaals, de verantwoordelijkheid ligt écht bij mensen in machtsposities. Tegelijkertijd moeten we er ook voor waken dat we iedereen in elke situatie publiekelijk de maat nemen.”

Want?

“Als Waylon of Douwe Bob vreemdgaan, lezen we het gelijk in de media. Maar met z’n allen vinden we het wel lekker om naar ze te kijken, juist omdat ze geleefd hebben en buiten de lijntjes kleuren. En als ze het dan ►

daadwerkelijk doen, worden ze afgemaakt. Al doet Douwe Bob het met duizend vrouwen: als die vrouwen het er mee eens zijn, is er niks aan de hand. Zolang het niet strafbaar is: *I don't care*. Het is toch ook bijna raar als vreemdgaan niet gebeurt. Het is soms moeilijk om een lange relatie te hebben, het leven is té leuk en mensen maken er zelf misschien afspraken over. Die afspraken kennen wij toch helemaal niet. Ik hoop dat we elkaar meer kunnen laten, en tegelijkertijd ook naar elkaar om blijven kijken. Stel eerst eens een vraag voor je veroordeelt.”

Heb jij afspraken gemaakt met Leo?

“Vanaf dag een in onze relatie heb ik gezegd dat als hij vreemdgaat, het echt niet betekent dat onze relatie uitgaat en ik hem afstraf. Je kunt je leven niet dichttimmeren. Ik wil iemand niet beperken en zelf niet het gevoel hebben dat ik geen kant op kan. Vreemdgaan ambieer ik niet, maar ik wil niet het gevoel hebben dat het niet mag.”

Vragen stellen is eveneens de boodschap in haar ‘diensten zonder God’ in cultureel centrum de Rode Hoed. Een experiment dat ze twaalf jaar geleden begon en inmiddels is uitgegroeid tot een bekend vierjaarlijks seizoenenevenement. “In mijn hele carrière ben ik het meest trots op deze diensten.”

‘In mijn hele carrière ben ik het meest trots op mijn diensten zonder God’

10X KORT **Altijd in de koelkast?**

“Kaas.”

Altijd bij je?

“Eh, sleutels.”

Trots op? “Mijn kind.”

Hekel aan? “Ijdelheid.”

Groot voorbeeld?

“Willie Nelson.”

Lievelingsalbum?

“*Dixie Blur* van Jonathan Wilson.”

Onweerstaanbaar?

“Water.”

Favoriete gastspreker?

“Dat zijn er inmiddels vijftig!”

Ontspannen met?

“Huizenbouw-programma’s.”

Levensmotto?

“Blijf bewegen. Ga niet vastzitten.”

Zelf ging ze soms naar de diensten van Huub Oosterhuis. “Een ruimdenkende kerk met een prachtig koor. Zijn verhalen gingen over het hier en nu en waren altijd relevant, maar uiteindelijk was het een kerkdienst en ik vind niks in een religie. ‘Mag ik in jouw kerk een dienst organiseren voor mensen zoals ik,’ vroeg ik hem. Samenzijn, samen zingen, een relevante en verbindende preek houden en na afloop iets met elkaar drinken zonder God, dát wilde ik. Hoewel iedereen die gelooft, én God, ook welkom zijn. ‘Probeer maar,’ reageerde hij. Wacht, ik moet snel een appje beantwoorden. Na het interview ga ik wandelen met Ruben. Even zeggen dat ik iets later ben... O, hij gelukkig ook.”

Waarom staan deze diensten zo hoog op je cv?

“Het is mooi om mensen aan te zetten tot nadenken. Wie ben ik? Waar sta ik? Wat kan ik doen? Wat vind ik belangrijk? Waar droom ik van? Neem ik verantwoordelijkheid? Kan ik iets doen om een ander te helpen? Dáár hebben we het over, en het zijn vragen die ik mezelf ook stel. Het is geen politieke dienst, maar de wereldproblemen komen wel voorbij zonder dat ik mijn mening geef of opdring. Zo kan ik ook heel druk gaan *posten* over de oorlog in Gaza, maar ik weet niet eens of ik daar wel een eenduidige mening over heb. Natuurlijk houdt die ellende me bezig, maar maken mijn *posts* het verschil in het Midden-Oosten? Ik zet me liever concreet in voor de samenleving hier. Op maandag werk ik als vrijwilliger bij de voedselbank, lekker sjouwen en pallets klaarmaken voor alle voedselbanken in Noord-Holland. Zo draag ik iets bij en houd ik tegelijkertijd mijn gewicht op peil.” ■

